

Ik ga vier stellingen brengen en dan vier korte conclusies.

Mijn eerste stelling: **EUROPA VAART ZONDER GEOPOLITIEK KOMPAS.**

Dat doen we al een hele tijd. Voor veel crisissen in de wereld heeft Europa geen standpunt, het speelt geen rol die naam waardig. Als het dan echt warm wordt, zijn we ook nog eens hopeloos verdeeld. En vanuit die verdeeldheid doen we veel dat die crisissen erger maakt.

Een typisch voorbeeld is de Arabische lente – die een Arabische winter is geworden ondertussen – en de reacties daarop in Europa. Die waren in mijn ogen hopeloos naïef. Daar was niet over nagedacht, die wortelden niet in een grote historische kennis van wat het Midden-Oosten is, maar eerder in een soort van 'gevoel'. Een gevoel dat meer voor de eigen markt werd vertolkt dan voor de mensen op het terrein. Het was een soort mei '68 in de Arabische wereld. Dat hebben we gehoord op de televisie, dat hebben we heel vaak gelezen. En dat was bijzonder naïef.

Landen die na de Arabische lente niet terechtkwamen in een spiraal van geweld en destabilisatie (Libië, Syrië) kregen na een tussenpauze van democratisch verkozen moslimextremisten gewoon een nieuwe dictator. Egypte is van Mubarak naar een dictator gegaan die Sisi heet. Ze zijn er niet geweldig op vooruit gegaan, denk ik. Die Arabische lente is veel grimmiger uitgedraaid dan de totaal onrealistische verwachtingen die werden gekoesterd.

Met name Guy Verhofstadt heeft een grote rol gespeeld in het discours dat over de Arabische lente ontwikkeld is. Hij is daarna trouwens naar Maidan in Oekraïne getrokken om te zeggen: "Jullie zijn de echte Europeanen, de echte democraten. En je moet in het verzet treden tegen Poetin." Waarna de Krim verloren ging en een nieuwe Koude Oorlog in het oosten van Oekraïne begonnen is. Net op een moment dat politieke bondgenootschappen, met name met Rusland en via Rusland met andere landen in het Midden-Oosten, ons geweldig van dienst zouden kunnen zijn. Zonder geopolitiek kompas, met grote naïviteit en 'op het gevoel' vaart men van de ene crisis naar de andere.

Het resultaat is dat Libië een 'failed state' is waar drie verschillende regeringen strijden om de controle. Het land is ook een open grens, met name op Italië. Men probeert er een regering van nationale eenheid te vormen, maar we zijn daar nog heel ver van af.

In Syrië hebben we een uitzichtloze burgeroorlog tussen talloze strijdende partijen die elkaar proberen te overtreffen in wreedaardigheid. Moeilijk om daar nog uit wijs te kunnen, laat staan iemand als 'de goede' aan te duiden. In essentie – maar het is veel meer dan dat – gaat het om een burgeroorlog tussen soennieten en sjiieten. Of tussen soennieten en alle andersgelovigen. In het Midden-Oosten wellicht het ergste kruitvat waarin je de lont kunt steken.

Irak is niet gestabiliseerd geraakt en de restanten van het Saddam-regime geven voeding aan de barbarij van Islamitische Staat.

De rijke Golfstaten financieren allerlei soennitische gewapende milities, waardoor er geen einde komt aan het conflict. Daarnaast vecht Saudi-Arabië zijn eigen oorlog uit in Jemen.

En Turkije speelt een uiterst dubieuze rol. Vooral sinds Erdogan de verkiezingen verloor en een Koerdische partij meer dan tien procent haalde. Hij strijdt tegen de Koerden in Turkije, maar steunt ze in Noord-Irak, omwille van de olievoorraden aldaar en de pijplijnen die over Turkije lopen. Hij lijkt aan te sturen op nieuwe verkiezingen nadat hij eerst de Koerden terug heeft gecriminaliseerd. Bovendien is het opvallend dat sinds de verkiezingen en de Europese kritiek op hem, de talrijk aanwezige vluchtelingen de vrije loop naar Europa krijgen. Men kan zich de vraag stellen: "Waarom komt die vluchtelingenstroom nu op gang?" Dat is allemaal niet zo toevallig. Het is niet omdat Europa zonder geopolitiek kompas vaart, dat anderen dat ook doen. Over Erdogan kan je veel zeggen, maar ik heb de indruk dat hij hierover heeft nagedacht.

En dat komt allemaal bovenop de al gespannen situatie tussen Palestina en Israël, en de positie van het sjiitische Iran.

Een belangrijk element, waar heel weinig aandacht aan wordt besteed in de Europese analyses, is de gewijzigde houding van de Verenigde Staten. De VS zijn altijd zeer betrokken geweest op de Golf omwille van strategische belangen: olie. Maar die houding is radicaal aan het veranderen. De VS zijn zeer aan het fixeren op zelfvoorziening in energie: 'shale gas', eigen olievoorraden, alternatieve energie. En de strategische en geopolitieke focus verlegt zich naar de Stille Oceaan en China.

Dat betekent dat wij onze gespierde arm kwijt zijn. Ik hoor een partijvoorzitter zeggen: "We moeten daar misschien eens militair binnenvallen." Dat lijkt mij opnieuw een vrucht van een geweldige geopolitieke redenering. Met wie? Met welk leger gaan wij daar binnenvallen? Om daar als België als eerste over te beginnen, getuigt van enige overmoed. Het zullen de Amerikanen moeten zijn.

Zelfs op ons eigen continent, midden jaren negentig in de Balkan, zijn de Amerikanen tussengekomen. Anders was de oorlog in Joegoslavië misschien nog bezig. Wij kunnen militair niet tussenkomen. Wij zijn daar fysiek niet toe in staat en misschien is dat maar goed ook. Want als dit Europa, met dit leiderschap, met dit geopolitiek kompas, ergens zou binnenvallen, dan vraag ik mij af wat daar op middellange en lange termijn de gevolgen van zouden zijn.

Dat is mijn eerste grote stelling: wij varen door een grote mondiale crisis zonder geopolitiek kompas. En we zijn er tot op heden vooral in geslaagd om het nog veel erger te maken dan het al is.

Mijn tweede stelling: **ER ZIJN EEN REEKS FEITEN DIE OP ELKAAR INWERKEN EN ELKAAR VERSTERKEN.**

Er is een vluchtelingen crisis. Eigenlijk is er een volksverhuizing, een exodus, op gang gekomen. De vluchtelingenstromen vanuit Libië nemen af, terwijl de Balkanroute over Turkije aangroeit. Trouwens, de stroom vanuit Marokko richting Spanje, neemt ook altijd maar af. Want daar staat een hek. We horen en lezen overal: "Hekken zijn onmenselijk en dat werkt niet." Wel, dat hek werkt eigenlijk vrij goed. Het werkt ontmoedigend. Een hek, trouwens, waar nooit over gesproken wordt. Als Orban een hek bouwt, is dat een grote schande. Wel, tussen Marokko en Spanje staat ook een hek. Tussen Griekenland en Turkije staat er ook een hek. Tussen Bulgarije en Turkije staat er ook een hek.

Deze vluchtelingenstromen verleggen zich voortdurend volgens de weg van de minste weerstand. En op die stroom werken een aantal feiten in.

Eerste feit: heel veel mensen willen nu vertrekken. Waarom? Het conflict in Syrië is vijf jaar bezig. U moet zich voorstellen: ondertussen wachten er vier miljoen vluchtelingen in kampen in Turkije, Libanon en Jordanië. Velen dachten wellicht: "We gaan het eventjes uitzingen." Syrië was een land met een heel hoog beschavingsniveau, een welvarend land met geen onbemiddelde mensen.

Ondertussen zitten die mensen daar drie, vier, sommigen zelfs vijf jaar. De incentive om te zeggen "het is hopeloos, we willen ons geluk ergens anders gaan zoeken" is sterk. Vergeet ook niet dat die mensen daar vast zitten. Ik hoor heel vaak in de media: "Wat zitten wij te klagen? In Libanon en Jordanië vangen ze miljoenen mensen op." Maar men vergeet dan wel te vermelden dat die landen de Conventie van Genève niet ondertekend hebben. Daar bestaat geen vluchtelingenstatus. De vluchtelingen worden er gewoon getolereerd. Men doet daar niks voor. Zij kunnen geen enkele aanspraak maken op sociale rechten. Ze zitten in barakkenkampen, dikwijls gefinancierd door de Golfstaten. Als je daar een paar jaar hebt gezeten, kan ik mij voorstellen dat het idee om naar elders te gaan zeer aantrekkelijk wordt.

Dat is feit 1. Heel veel mensen willen nu vertrekken.

Tweede feit: die mensen gaan niet naar de rijke landen in de regio. Nochtans zou het logisch zijn om naar het zuiden te gaan, daar liggen de rijkste landen van de wereld, die tot dezelfde geloofsgemeenschap behoren

Wel, dat gebeurt niet. Naar Qatar, Koeweit, de Verenigde Arabische Emiraten en Saoedi-Arabië gaat niemand. En daar wil ook niemand naartoe, voor alle duidelijkheid. Zij hebben daar massa's migranten. Maar die werken daar in een veredeld slavenstatuut. En de mensen in die kampen hebben geen zin om die massa te gaan vervoegen. Ze zijn er ook niet welkom.

De Golfstaten doen dus niets. Saoedi-Arabië heeft wel aangeboden om 200 moskeeën te bouwen in Duitsland. Maar ik denk niet dat wij zaten te wachten op dat signaal.

Hebben wij diplomatiek een hefboom om die landen tot iets te dwingen? Nee, die hebben wij niet. De Conventie van Genève is door hen niet ondertekend. En nog veel pertinenter: het interesseert hen gewoon niet.

Als je kijkt naar de voorpagina's van de belangrijkste, Engelstalige Saoedische krant en die van De Standaard, daags nadat de afschuwelijke foto van de verdrinken kleuter de wereld rondging, zie je dat verschil. Op De Standaard, over de helft van de pagina, de tragische foto. Op de voorpagina van de Saoedische krant: het bezoek van de koning aan Barack Obama en een Iraanse – dus sjjiitische film – over de Profeet die hen niet bevalt.

Geen spoor van Aylan. Het interesseert hen niet. Zeer vreemd voor een conflict dat op zich op 100 kilometer afspeelt. U moet zich voorstellen dat er in Duitsland een burgeroorlog zou ontstaan tussen protestanten en katholieken, en dat ons dat niet zou interesseren. Dat wij daar geen beelden van in de pers zouden brengen. Dat daar kleuters dood zouden liggen, praktisch op onze grens, maar dat wij daar geen belangstelling voor zouden opbrengen.

Dat is het tweede feit.

Feit drie: de poorten naar Europa staan wagenwijd open. Je kan wel ergens naartoe willen, maar wat is de kans dat je daar ook effectief binnen geraakt? Die kans is op dit moment zeer groot. En dat heeft te maken met de houding van Griekenland.

Griekenland heeft net verkiezingen gehad. Als hier zondag verkiezingen zouden zijn, zou er één pertinent thema zijn: de vluchtelingen crisis. In de verkiezingsdebatten in Griekenland was de vluchtelingen crisis totaal afwezig. Nochtans, als we de vluchtelingenstromen bekijken, lopen veel daarvan door Griekenland.

De Griekse regering heeft een Syriza-minister bevoegd voor migratie en asiel. Iemand die uit de ngo-wereld komt. En die zegt openlijk: "Wij zijn voor open grenzen." Dat is nogal wat voor een Schengenland.

De filosofie van Schengen is: je kan vrij bewegen door Europa, maar de buitengrenzen zijn dicht. Door het huis mag iedereen gaan, maar de voor- en achterdeur is op slot.

Griekenland heeft de deur opengezet. De asiendienst van Griekenland is een halve dag per week open. Het is niet de bedoeling dat de vluchtelingen daar blijven, dat zij die opvangen, dat zij die registreren. Dat doen de Grieken helemaal niet.

Griekenland wordt nochtans met miljarden door West-Europa ondersteund. Het krijgt zelfs specifieke kredieten om een migratiepolitiek op te zetten. Het is de politieke keuze van Griekenland om dat niet te doen. Zij hebben de deur van Schengen open gezet. Dat is een belangrijk feit. Iedereen focust op Hongarije en Orban. En over Orban valt wel iets te zeggen, maar hij is niet de wortel van het probleem. De wortel van het probleem ligt in Griekenland.

Moest Orban de Griekse houding aannemen en zeggen "oké, wandel maar rustig verder", dan zou hij bij wijze van spreken 'een goede' zijn. Of toch geen slechte. Dat is heel merkwaardig. Want als Orban dat deed, zouden de problemen voor ons nog veel groter zijn. En had Duitsland zijn grenzen nog sneller moeten sluiten.

En dan feit vier. Op het moment dat velen willen vertrekken, op het moment dat de Golfstaten niets doen, op het moment dat de Griekse deur naar Schengen openstaat - net op dat moment zegt Merkel: "Herzlich willkommen, wir schaffen das."

Dat is wat ik noem een 'epic fail'. En dat is ondertussen ook gebleken. Ik heb op Terzake gezegd: "Schengen wordt onhoudbaar." En ik heb daar veel kritiek voor gekregen. Wel, na die uitspraak van Merkel was Schengen onmiddellijk onhoudbaar. En dan deed uitgerekend Duitsland als eerste de grenzen dicht.

Eigenlijk heeft Merkel heel de wereld uitgenodigd. Als je zegt 800.000, wat zeg je dan tegen de 800.001ste vluchteling? Of de één miljoenste, of de twee miljoenste? Er zijn zestig miljoen oorlogsvluchtelingen in de wereld. Wat is het verschil met iemand die in een kamp zit in Oost-Congo en iemand die in een kamp zit in Turkije, als je zegt "Wir schaffen das"?

In de partij van Merkel begint het ondertussen te gisten. De minister van Binnenlandse Zaken Thomas de Maizière zegt dat de Oost-Europese landen onder druk gezet moeten worden - wat de N-VA al langer zegt - en met name via de structuurfondsen. Ik maak me geen illusies over spreidingsplannen. Die Oost-Europese landen gaan geen vluchtelingen opnemen; en als ze dat al doen, gaan de vluchtelingen daar niet willen blijven. Ze willen daar ook niet naar toe. Wat misschien wél realistisch is, is dat je een financieel solidariteitssysteem opzet.

Horst Seehoffer, minister-president van Beieren, zegt dat niet alles wat Orban doet en zegt verkeerd is. Hij neemt tenminste zijn verantwoordelijkheid.

Edmund Stoiber, de erevoorzitter van de CSU en oud-minister-president van Beieren zegt: "Als Duitsland met het opgeheven vingertje Oost-Europa de les wil spellen, doen

we meer kwaad dan goed. Ik waarschuw ervoor om met beslissingen vanuit Brussel in te grijpen in de soevereine rechten van staten.” En hij voegt er aan toe: “Wir Deutschen haben eine gewachsene Leitkultur: Toleranz, Presse- und Religionsfreiheit und zum Beispiel unsere Verhältnis zu Israël.” Hier verwoordt hij een existentiële angst die de publieke opinie in Duitsland beroert.

Dus ik denk dat men zich wat illusies heeft gemaakt in Duitsland en ik ben zeer pessimistisch over hoe het daar zal uitdraaien.

Feit vijf: als die stromen op gang komen, en ze kunnen gemakkelijk binnenwandelen in Europa, dan wandelen ze op een economisch kompas.

Merkel heeft met haar uitspraken de vluchtelingen niet alleen in Duitsland uitgenodigd, maar overal in West-Europa. En dat had ze zelf wel kunnen bedenken. Binnen Schengen kunnen vluchtelingen naar overal waar het goed is. En de keuze om te gaan waar het goed is, is een economische keuze.

Een oorlogsvluchteling ben je als de wegtrekt uit een onveilig oorlogsgebied. Als je aankomt op de een plaats waar stabiliteit, vrede en veiligheid heerst, ben je geen oorlogsvluchteling meer. Als je wil vertrekken uit die kampen – wat ik perfect begrijp – dan ben je economisch gedreven. Laat ons deze feitelijkheid toch ook eens onder ogen zien: wanneer je duizenden kilometers verder reist dan de veilige plaats, ben je niet meer op zoek naar veiligheid. Dan ben je op zoek naar een beter leven.

Dat is allemaal begrijpbaar en menselijk, maar dat is wel een heel andere context. En het zou beleidsmatig ook vanuit dat perspectief bekeken moeten worden. Nochtans stel ik vast dat men constant de riedel blijft voorhouden: “Ze zijn op vlucht naar veiligheid” of “Ze stappen in gammele bootjes omdat de bommen achter hen vallen.” Excuseer, maar dat is gewoon niet waar. Waarom brengt dat economisch kompas hen dan naar noordelijk West-Europa? Dat is kwalitatieve opvang, duidelijke procedure en de grote kans op erkenning.

In Het Laatste Nieuws kon u lezen dat Fedasil een offerte voor de privé heeft uitgeschreven voor opvang à rato van 60 euro per dag per asielzoeker. En bij de vereisten vindt u zaken als gratis wifi, telefoon en condooms. U kan zich wel voorstellen – 1.800 euro per maand – dat is aantrekkelijk als eerste fase in opvang. Maar de publieke opinie dreigt dan helemaal af te haken. Ik krijg daarover mails: “Mijn grootmoeder zit in een rusthuis. Ik krijg een factuur van 2.200 euro. Ze heeft 1.200 euro pensioen. Gaat u mij dat verschil ook betalen? Of moet mijn grootmoeder misschien eerst asiel aanvragen?” Dat zijn niet de gemakkelijkste mails om te beantwoorden als politicus. Dat ontslaat ons niet van onze taken en onze plichten, maar je moet er wel rekenschap van geven. Dus die kwaliteit van de opvang is zeker een punt van aantrekking. Van een barakkenkamp naar een opvangplaats waar men 60 euro per dag aan u besteedt, dat trekt aan.

Het feit dat bepaalde migrantengemeenschappen hier al een ruime tijd aanwezig zijn, en dat er dus een netwerk is, trekt aan. Via de smartphone wordt er voortdurend informatie gestuurd over wat er is, over wat er mogelijk is, waar je gebruik van kunt maken. Men is niet onwetend. Ik heb toch eens moeten lachen toen de opvang in WTC openging, en er niemand ging slapen. De eerste reactie was: "De vluchtelingen weten het niet zijn en kunnen het niet vinden." Dat zijn mensen die duizenden kilometers hebben gereisd, recht naar het kantoor van DVZ in Brussel. Maar het gebouw ernaast? Dat is onvindbaar.

Een derde aantrekkingspunt is dat erkenning als vluchteling je een zeer ruime mogelijkheid tot gezinshereniging geeft. Die ook verdragsrechtelijk is beschermd. Er komen momenteel veel alleenstaande mannen. Ik geef u op een briefje: die zullen niet alleenstaand blijven. Dat weten we uit het verleden. Hier open je gewoon een nieuw pad voor volgmigratie.

En ten slotte, het laatste aantrekkingspunt: een goed sociaal systeem, waar je na erkenning onmiddellijk aanspraak op kunt maken. Er is een kwalitatieve gezondheidszorg waar je onmiddellijk toegang toe hebt. En er is hoogstaand onderwijs, waar je je kinderen onmiddellijk naartoe kan sturen. Wij hebben wel iets te bieden. Iemand die Europa kan binnenkomen, zal naar die landen gaan waar deze elementen het sterkst ontwikkeld zijn. En dus zijn er een paar landen die de hele crisis mogen opvangen. Dat zijn de Scandinavische landen, dat is Duitsland, Nederland, België. Denemarken niet.

België vangt per capita nu al dubbel zoveel op van asielaanvragen als het EU-gemiddelde. We hebben 16.000 asielaanvragen tot nu toe. Eén aanvraag kan over meer dan één persoon gaan. In augustus alleen waren het er 4.621. In september komen daar nog eens 5.000 bij.

Ik heb Rik Torfs horen zeggen: "Wat zijn 10.000 vluchtelingen? Die kunnen er toch nog wel bij?" Ja, dat zal wel. Dat is het probleem van de afgelopen twee maanden. En vervolgens de volgmigratie. En dan is het nog de vraag of het dan gedaan is. Of wordt dit vaste tred? Als dit vaste tred wordt, gaan we maandelijks 3.000-4.000 bijkomende opvangplaatsen moeten creëren voor de eerste fase.

Na die eerste fase beginnen de problemen pas echt. Met een erkenningsratio van rond de 60-70 procent, zal het grote merendeel daarvan binnen 3, 4, 5, 6, 7 maanden burger worden. En dan moeten die mensen allemaal worden gehuisvest, moeten ze naar school kunnen gaan, moeten ze aan een inkomen geraken, en ga zo maar door.

Ik wil bij die cijfers twee reality checks geven.

Eén: Ik hoor voortdurend Syrië, Syrië, Syrië. Op dit moment is van alle aanvragen die dit jaar zijn binnengekomen welgeteld één vijfde Syriër. Eén op de vijf. Vier op de vijf

zijn dat dus niet. Die komen van elders. Bijna de helft komt uit Irak. En de meesten daarvan komen uit Bagdad, waar geen oorlog is. Bagdad is misschien niet the place to be, maar er zijn heel veel places not to be in de wereld. Maar er is geen oorlog, er is geen dreiging van Islamitische Staat.

Opvallend: 80 procent van die Bagdadi zijn alleenstaande mannen. Ik wil u een citaat van Rik Torfs hierover niet onthouden: "En dan? Kan een alleenstaande man niet in nood verkeren? Blijft hij geen mens? Zoals een eenzame olifant, ver van de kudde, knorrig en agressief, altijd een olifant blijft." Daar kan ik niets tegen inbrengen. Absoluut niet. Maar het is nogal naïef. Als 80 procent alleenstaande mannen zijn, en als die ook allemaal exact hetzelfde verhaal vertellen in Brussel, dan stel je vast dat dit een economie is waarbij families geld inzamelen om één telg vooruit te sturen naar Europa in de hoop dat die daar een toekomst kan vinden en geld kan doorsturen. Dat is wat er hier aan de hand is. Het gaat niet over knorrige, eenzame olifanten die weggewandeld zijn van de kudde.

De **Bagdad-Brussel-Express** is een openlijke economie. 3.200 dollar per persoon is de geldende rate. De Bagdad-Brussel-Express is geen moeilijke tocht in gammele bootjes. Dat is een vliegtuig nemen naar Ankara – er is een beperkte visumplicht van Irakezen voor Turkije – en dan met de taxi naar de Griekse grens rijden. Daar zie je heel weinig van in de media. Maar het is een van de pertinente stromen. De helft van alle asielaanvragen in België zijn Irakezen, de meeste uit Bagdad, de meeste alleenstaande mannen. En die komen gefinancierd door hun netwerk naar Europa als onderdeel van de vluchtelingeneconomie. Is dat allemaal kwalijk? We zouden dat vermoedelijk allemaal zelf ook doen. Maar kunnen we alstublieft met een minimum aan realiteitszin naar die zaken kijken?

De Commissaris-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, die voor alle duidelijkheid onafhankelijk werkt, heeft een beslissingstop voor Irak afgekondigd. Omdat ook de diensten vaststellen dat er iets niet juist is. En dat ze met stereotiepe verhalen komen. Gevolg: de instroom uit Irak neemt onmiddellijk met 40 procent af. De smartphones doen hun werk. Zo eenvoudig is dat.

Wel zien we nu een stijging van het aantal Syriërs. En ik ga nu een hypothese uitspreken die misschien door de werkelijkheid kan doorprikt worden. Maar het zou me niet verbazen dat veel Irakezen zich nu voordoen als Syriër, omdat ze hopen dat ze dan wel erkend worden. Dat zal uit verder onderzoek moeten blijken. Maar natuurlijk, tegen dat dat afgerond is, is men al een aantal maanden verder. En dat zijn landen waarnaar de repatriëring zeer problematisch is. Eens binnen en een aantal maanden hier, is de kans dat je hier kan blijven vrij groot. Minder dan ooit – want er wordt zeer veel gerepatriëerd onder deze regering – maar toch nog altijd zeer reëel.

Een tweede reality check. Vaak hoor ik: "We hebben al eerder zo'n crisis gehad, we kunnen dit wel aan. Het zal ons nu ook wel lukken. We hebben al eens een asielcrisis gehad in 2010-2011."

Die crisis van 2010 was een lachertje. In 2010 was de asielcrisis een zuiver Belgisch product. Di Rupo wou een collectieve regularisatie. Ik weet dat zeer goed, want ik heb een jaar met hem samengeleefd. En hij sprak daar regelmatig over. Ik zei: "Neen." Maar op een gegeven moment hebben wij het kasteel verlaten of zijn we eruit getrapt – kwestie van interpretatie – en de collectieve regularisatie kwam er. Met als gevolg dat elke tweede-kans-asielzoeker vanuit héél Europa naar Brussel kwam. Er was nergens anders in Europa een asielcrisis, behalve in Brussel. Volledig zelf georganiseerd. Echt topwerk!

En men heeft die niet eens kunnen verwerken; de mensen lagen toen effectief op straat omdat massa's excellenties van socialistische origine het onderling niet eens werden hoe dat moest opgelost worden. Dat was in 2010 een realiteit. Men moest die dan naar hotels brengen; en op den duur gingen die naar de rechtbanken en kregen ze dwangsommen van 250 euro per dag. Dat is allemaal gebeurd in dit land, in die crisis.

Het is nogal stuitend dat er vanuit socialistische hoek vandaag kritiek komt op wat wij nu proberen te doen. Want vandaag ligt er niemand op straat. Iedereen wordt opgevangen op een menswaardige manier, in veel, veel moeilijkere omstandigheden. Omstandigheden die politiek heel verschillend zijn, maar die ook in een heel ander kader zitten: dit is niet een louter Belgische crisis. Dit is een mondiaal fenomeen. Dat verre van gedaan is. We zitten met een exodus waarbij de vraag is: "Hoeveel komt er nog?" Wij hebben daar zelf niet de minste controle over.

Dus de bewering "dit komt wel goed, we kunnen het wel aan" lijkt mij geen hout te snijden.

Stelling 3: **ER WOEDT EEN OPINIEORLOG** en die is veel breder dan de politiek.

Waarom? Omdat de publieke opinie – 'de mensen' zoals dat dan heet – zeer verdeeld is, maar voor een groot deel ook bijzonder terughoudend naar deze crisis kijkt. En we hebben daarvan nog maar het begin gezien. Ik ben sceptisch over Duitsland en wat er daar zal gebeuren. Ik ben ook zeer sceptisch en niet optimistisch over de evolutie van de publieke opinie bij ons. En wat er volgens mij echt op het spel staat, veel meer dan materiële zaken, is de tolerantie in Europa.

Dat is de kostbaarste prijs die wij dreigen te betalen. Dat mensen volstrekt onverdraagzaam worden. En dat heeft te maken met die opinieoorlog. Er is een **gevoelen van onbehagen in heel Europa**. Een haast existentiële angst: kan Europa dit wel aan? En die angst is materieel, maar ook cultureel. En over dat laatste wordt veel te weinig gesproken.

Ik denk eerlijk gezegd zelfs dat die angst vooral cultureel is. Dat het niet in eerste instantie over centen gaat.

Het gaat natuurlijk ook over het materiële. Mensen zien de actuele aanblik van onze steden: hyper-divers, met veel armoede die vaak geïmporteerd is. Laat ons daar geen doekjes om winden. In Antwerpen zijn er 1.700 asielzoekers uit de vorige crisis die ik een leefloon betaal. En nieuwkomers hebben een activiteitsgraad van nauwelijks 40 procent. Dat is de realiteit. Mensen zijn niet blind. Mensen zien dat.

En daar komt nu een kleine stad bij. Bovenop de materiële problemen die er al zijn. Zes op de tien kinderen in Antwerpen spreekt thuis geen Nederlands. Zeggen dat daar nog veel kan bijkomen en dat ik daar morgen voldoende schoolbanken voor zal hebben, zou liegen zijn. In Duitsland rekent men op duizenden extra leerkrachten. Omgerekend voor Vlaanderen kom je ook al bij een duizendtal. Waar gaan we die vinden? En die moeten er morgen zijn? Hoe gaan we die talenten exploiteren, hoe gaan we die inburgering rondkrijgen? En gaan we overmorgen de jobs hebben? We hebben voor de vorige crisis nog niet eens de oplossingen gevonden. Dat zijn materiële problemen waar we toch niet te licht moet over gaan.

Niet ik maar Monica De Coninck zei tijdens de crisis van 2010 "Stop! Ik ga in staking, ik schrijf niemand meer in. Wij zijn een nieuwe stedelijke onderklasse aan het creëren." 'Onderklasse', een woord dat ik nog nooit gebruikt heb, tenzij in het citaat van Monica De Coninck. U moet zich eens voorstellen als ik dat zou zeggen, 'een nieuwe onderklasse'.

Maar dat materiële is volgens mij dus niet het meest pertinente. De grootste existentiële angst in Europa op dit moment is cultureel. Men heeft een perceptie van wat de migratiegolven van de laatste 40 jaar ons hebben opgeleverd. En men ziet dat de normale ketting van migratie stukt.

De normale ketting van migratie is de zoektocht naar synthese. Je hebt een autochtone gemeenschap. En daar komen nieuwe mensen bij. In de eerste generatie heb je dan meestal een soort apartheid. Bij de tweede generatie krijg je internuptialiteit – de gemeenschappen beginnen elkaar via huwelijken te kruisen. In de derde generatie krijg je synthesevorming: je hebt een nieuwe gemeenschap, een nieuw 'wij'. Een nieuwe autochtone gemeenschap.

Als die ketting goed draait is het absorptievermogen van een samenleving quasi onbeperkt. Onbeperkt. En wordt migratie niet eeuwig geproblematiseerd. Maar we zijn daar niet. Wij zijn in een situatie waar mensen die hier geboren zijn, waarvan de vaders hier geboren zijn, én waarvan de grootvaders hier geboren zijn, nog evident 'allochtoon' worden betiteld. En nog veel erger: ze zeggen dat ook over zichzelf: "Ik ben allochtoon." Die ketting draait niet zoals ze behoort te draaien. En dat geeft een culturele angst: wij/zij.

Het loopt bovendien niet buitengewoon lekker tussen de Westerse manier van leven en de islamwereld. Je moet blind zijn om dat niet te zien. Dat geeft uitwassen van

gewelddadige radicalisering van de islam, ook in Europa. Er wordt in het licht van die godsdienst ook terrorisme gepleegd. Is er een probleem met de islam? Neen. Is er probleem binnen de islam? Zeer zeker, absoluut. En mensen hebben daar schrik van. Want er is al een wij/zij-situatie. Men vraagt zich al af wat er omgaat in de hoofden van die burgers 'die ik niet ken', waar zonen en dochters niet op elkaars verjaardagfeestjes komen, waar ze niet mee gaan trouwen.

Dat is een culturele angst. Die natuurlijk onredelijk is. Culturele angst is altijd per definitie onredelijk. Maar ze is wel buitengewoon reëel. En daar als politicus niet over spreken? Gewoon negeren en zeggen dat alles goed komt? Dat lijkt mij buitengewoon naïef.

Bovendien is er wel wat reden tot bezorgdheid. Ik heb hier enkele jaren geleden een gastcollege gegeven over identiteit en burgerschap. De essentie daarvan is dat identiteit voor mij een heel positief gegeven is. Het geeft vorm aan burgerschap. Burgerschap is niet enkel wetteksten. En een gezonde identiteitsopvatting is inclusief, kan mensen opnemen. Dat is de 'American dream'. Iets waar mensen toe willen behoren. Iets waar ze trots in scheppen dat ze ertoe behoren. En dan is uw absorptievermogen héél groot. De VS hebben dat. Het Romeinse Rijk had dat. Wij hebben dat niet.

En we moeten durven bepaalde dingen poneren. Mensen maken zich zorgen over de verlichtingswaarden. Laat ons duidelijk zijn: ons burgerschap komt niet uit de lucht gevallen. Dat is de vrucht van een lange evolutie. Een evolutie die gestart is bij de Grieken en de Romeinen, die door de joods-christelijke traditie is uitgebreid, sinds de renaissance door het humanisme verder is vormgegeven en de laatste 200 jaar door de verlichting wordt aangescherpt. De manier waarop wij over de gelijkheid van geslachten denken, de manier waarop wij vrijheid van opinie hebben, de manier waarop wij soevereiniteit van het volk hebben georganiseerd, de manier waarop wij omgaan met seksuele geaardheid, ... dat is vrucht van een proces van verlichting. En dat is een evolutie die in een rotvaart vooruitgaat. Je wilt niet weten hoe mijn vader over homoseksualiteit dacht. Daar kan je nu voor opgesloten worden. Mijn grootvader sprak daar zelfs niet over. Ik hem nooit het woord 'homo' horen uitspreken. Ik denk dat dat in zijn beleving niet bestond. Maar op drie generaties zijn wij van totale afwijzing naar volledige acceptatie gegaan.

En mensen maken zich daar zorgen over. Want is iedereen nog wel mee? Of gaan onze verlichtingswaarden uitgedaagd worden? Moeten we de debatten waar wij al lang voorbij waren, morgen terug gaan voeren? Bijvoorbeeld over homoseksualiteit? Ik moet dat zelfs niet in de toekomstige wijs zetten, dat is in onze steden al bezig. Wij moeten maatregelen nemen tegen gaybashing. Wij worden uitgedaagd.

Ik ga een heel belachelijk voorbeeld geven: ik word op dit moment aangeklaagd als burgemeester door een vrouw die naar het CGKR stapte omdat zij in boerkini wil zwemmen in de stedelijke zwembaden. Dat is daar niet toegestaan tijdens de publieke

uren, maar we hebben wel een apart zwemuurtje voor dames die alleen willen zwemmen. En daar is er ook de vrijheid om zich te kleden hoe men wil. Dat is er niet alleen voor de islamitische gemeenschap, ook de joodse gemeenschap vraagt dat.

Als bestuurder moet je pragmatisme aan de dag leggen wil je mensen tot de verlichting verleiden. Je moet bruggen van pragmatiek leggen om hen erover te trekken. En een van die bruggen is dus een apart zwemuur. De vrouw kan dus zwemmen in boerkini als ze dat wil. Maar neen, dat volstaat niet. Zij eist het subjectieve recht om altijd, in elk zwembad, en overal in boerkini te mogen zwemmen. En het CGKR heeft mij gevraagd wat ik daaraan ga doen.

Ik heb geantwoord dat ik er nog niet aan denk om dat toe te laten. Ik heb een brief gekregen om mij daarover in Brussel te komen verantwoorden, want dat mijn houding 'op zéér gespannen voet staat met het non-discriminatieprincipe'. Wel, nu breekt mijn klomp.

De vrijheid die wij verschaffen kan ook worden gebruikt om die vrijheid weg te trekken. De verlichting wordt dan gebruikt, niet meer om vooruit te gaan, maar om achteruit te gaan. Het volstaat niet dat je vrijheid geeft om die godsdienst te beleven via een apart zwemuur. Nee, dit moet onderdeel worden van de publieke cultuur. Dan is er een probleem. En waarom mag dat niet? Omdat ... wij dat niet willen.

Wij willen niet dat een vrouw zich moet bedekken omdat de man zich niet zou kunnen beheersen. Volgens onze verlichtingswaarden is een vrouw vrij om zich te tonen en de man moet zich beheersen. Dit is voor ons een dragende waarde van ons burgerschap. En we gaan daar niet op toegeven.

Als je niet durft zeggen dat je burgerschap niet alleen op wetten is gebaseerd, maar ook op waarden, dan ben je een vogel voor de kat. Mijn juridische dienst zegt dat wanneer die vrouw in proces gaat, ik dat waarschijnlijk zal verliezen. En als u denkt dat de publieke opinie zoiets aanschouwt met groot begrip en empathie, dan vergist u zich vergist.

Het grootste onbehagen in Europa over deze vluchtelingencrisis is niet materieel. Het grootste onbehagen is cultureel. En dat komt nu niet plots uit de lucht vallen. Dat is iets wat al 40 jaar aan het opborrelen is. Men ziet en percipieert bepaalde dingen en voelt die aan als 'fout'. En men maakt zich daar zeer grote zorgen over.

En dus is er een opinieoorlog bezig. En media en opiniemakers spelen daarin een grote rol. Men wil ons rijp maken voor de meest solidaire houding. En op zich is dat nobel. Maar men pakt dat op de meest averechtse manier aan.

We worden overspoeld door een constante stroom aan informatie. En het is onduidelijk of die informatie altijd even correct is. Wij zien feiten, maar krijgen meteen een

gekleurde interpretatie van de feiten mee. De media brengen de feiten op een manier dat er maar één interpretatie pertinent is. Dat is het overtuigen van mensen tot de meest solidaire houding.

Daarbij probeert men de mensen vaak een schuldgevoel aan te praten: we moeten al die mensen helpen. Ik ga Rik Torfs nog eens citeren: "Het is overigens merkwaardig dat onze media, wanneer ze portretten van vluchtelingen schetsen, consequent op zoek gaan naar aaibare lieden. Knappe jonge vrouwen, aandoenlijk kijkende kinderen met grote ogen, dromerige mannen met kunstenaarsbloed in hun aderen. Mensen die het grote publiek vertederen. Op die manier ontstaat de indruk dat vluchtelingen goede mensen zijn, en dat ze daarom onze solidariteit verdienen. Dat causale verband is onjuist."

Ik heb eens op een gegeven moment bij het bekijken van het journaal gedacht: "Tiens, dat zijn allemaal hooggeschoolde universitaireren, ze vinden er blijkbaar geen andere in die vluchtelingenstroom."

Die media-interpretaties roepen een ongelooflijke tegenreactie op. Want 'de opinie' is ook mondig via sociale media. Dat is een revolutie die nog in volle gang is. Elke actie, elk feit roept een tegenreactie, een tegenverhaal, op dat via de sociale media wordt gepusht. In mijn mailbox vliegen de reacties binnen, 'het klopt niet', 'dat is niet juist', 'het is zus, het is zo',

Een paradigmatisch voorbeeld is Aylan, de peuter die op het strand van Bodrum aanspoelde. Je wordt ijskoud bij het zien van dat beeld. Hoe veel en hoe lang je er ook naar kijkt. Dus ik kan wel begrijpen dat je dit beeld wilt tonen om mensen aan te zetten solidair te zijn. En het is ook getoond. Op het VRT-journaal van 2 september zei Martine Thange: "Er is een kind gestorven op de vlucht voor oorlog en geweld." Einde citaat. Aylan was vier jaar en woonde al drie jaar op een appartement in Turkije, in Istanboel, in veiligheid. "Hij is gevlucht"? Absoluut. Begrijpelijke redenen? Zeker. Is hij gevlucht voor oorlog en geweld? Neen. En dus krijg je het tegenverhaal: 'Zijn vader wilde zijn gebit laten herstellen op kosten van de sociale zekerheid van Europa', 'Zijn vader was zelf een gewetenloze mensensmokkelaar', 'Zijn vader had als enige een zwemvest aan. De rest niet. Hij is verantwoordelijk.'

Wat het werkelijke verhaal van Aylan is, kan niemand meer zeggen. Er is grote verwarring. Het draagt in mijn ogen zeer weinig bij. In plaats van klaarheid te scheppen, zijn de media zelf een actor geworden in de versluiering.

Sommige media hebben van die framing van de feiten al een eigen code gemaakt. Karel Verhoeven – hoofdredacteur van het 'parochieblad van de politieke correctheid' De Standaard – schreef twee weken geleden een groot stuk over de houding van de media in de asielcrisis. Het meest arrogante stuk dat ik ooit heb gelezen. En spijtig genoeg voor hem, ook bijzonder onwaar. Ik vat het samen, hij zegt: 'Een krant lezen is geen

kant kiezen. Politici hebben opinietjes en vage cijfers bij elkaar gekribbeld en geharkt door communicatiemedewerkers, die geen rekening houden met de realiteit.'

Mensen als ik doen niet anders dan u beliegen om u electoraal te bewegen. De realiteit, het leed, dat interesseert ons niet. Karel Verhoeven verder: "Gelukkig zijn er nog de media, die zorgen voor empathie en nuance. Media die tenminste objectief, neutraal en genuanceerd zijn." Alstublieft.

Maar op de voorpagina van De Standaard van vrijdag 4 september zie je dan een foto van een gezin op treinsporen waar een agent in gevechtsgedrag over hangt. Een moeder met een kind, hoe dramatischer kan het nog zijn. Met een straffe kop: "Harde aanpak". De boodschap is duidelijk: politie pakt vluchtelingen brutaal aan. In het onderschrift staat: "De Hongaarse oproerpolitie probeert Syrisch migrantengezin van de sporen te halen." In samenlezing met de kop kan je dat enkel interpreteren als: 'hardhandig van de sporen halen'.

Maar de beelden van het voorval tonen een heel ander verhaal. De politieagenten zijn vriendelijk en proberen de vrouw te kalmeren. Als ze rechtstaat, werpt haar man zijn vrouw en kind op de sporen. De politieagent reikt hen de hand om hen recht te helpen, maar de man trekt zijn gezin steeds weer weg. Ziet u hardhandige politie? Die ziet u niet. Dat is dan het tegenverhaal.

Was dat objectief? Neutraal? Genuanceerd? Ammehoela! Het parochieblad van de politieke correctheid, dat is in mijn ogen De Standaard. En als ze beter zijn, dan zeker niet beter dan politici.

Een ander voorbeeld is Björn Soenens, hoofdredacteur van Het Journaal. Die heeft de 'constructieve journalistiek' bij de VRT geïntroduceerd. En onderdeel daarvan was de markante beslissing om de gruwelijke beelden van IS niet meer te laten zien. "Dergelijke beelden zijn een aantasting van de menselijke waardigheid. Daarmee wil IS enkel een klimaat van angst creëren. En de VRT gaat niet meer meewerken aan de IS-propaganda."

Maar op de Facebookpagina van meneer Soenens prijkte wel de tragische foto van Aylan. De ene gruwel is de andere niet. Deze mag wel worden getoond. Deze mag wel onderdeel zijn van uw opinievorming. De ene niet, de andere wel. Wat is het verschil? Waar eindigt de grens tussen de 'constructieve journalistiek' en 'constructie'? In mijn ogen is die grens hier ver overschreden. Men construeert een verhaal. Neutraal? Objectief? Ammehoela!

Stelling 4: **QUE FAIRE?** Wat moet er nu eigenlijk gebeuren?

Eerst en vooral: wij komen onze internationale verplichtingen na en vangen vluchtelingen op in alle menselijkheid. Dat is het beleid dat deze regering voert. In

tegenstelling tot de criticasters van deze regering, die dat vijf jaar geleden niet konden. En wij gaan niet sollen met het leed van mensen om onze politieke punten te onderlijnen. Dat is een heel groot verschil tussen bijvoorbeeld mezelf en bepaalde fracties die ik gisteren op de gemeenteraad heb gehoord. Die zeggen: "Ge moogt ze niet opvangen! Stop ermee hypocriet, laat ze gewoon op straat creperen. Ze zullen dan vanzelf wel teruggaan." Neen. Dat is niet wat ons te doen staat. Het kan u niet aanstaan, het kan verschrikkelijk moeilijk zijn om dat allemaal uit te leggen. Maar dat is wel hetgeen je moet doen.

Twee: wat moet er gebeuren? Uiteraard zullen er in de actuele crisis in Europa andere afspraken gemaakt moeten worden. Ik geloof niet dat we tot een fysieke spreiding gaan komen. Oost-Europa gaat dat niet doen. En als ze dat doen, gaan de mensen daar niet willen blijven. Dus denk ik dat een responsabiliseringsmechanisme op Europees niveau wellicht het meest realistische is. Daar zouden we dan toch minstens toe moeten komen. Het is moeilijk uit te leggen dat wij miljarden schuld opnemen – want dat doen we – om landen recht te houden die uit dankbaarheid onze problemen nog oneindig vergroten.

Drie, we moeten de instroom van vluchtelingen onder controle krijgen. En dat vergt een gecoördineerde aanpak op Europees niveau die iets of wat anders is dan vandaag. Ik ga nu een aantal dingen zeggen waar velen het wellicht niet mee eens zijn:

De buitengrenzen moeten gesloten worden of Schengen is dood. Schengen is vandaag eigenlijk klinisch dood. Schengen is nochtans iets heel goed. Zeker voor ons, als exportland. Wil Schengen leven, moeten de buitengrenzen van Schengen dicht.

Aan die buitengrenzen moeten gesloten hotspots komen die de eerste opvang doen. Wie de buitengrens bereikt moet daar in eerste instantie opgevangen worden. Daar moet de triage gebeuren tussen wie er in aanmerking komt voor een vluchtelingprocedure en wie niet. En van daaruit kan vervolgens de verdeling over Europa gebeuren of de responsabilisering worden georganiseerd.

Er moet een pushback komen van vluchtelingen naar veilige landen. Bijvoorbeeld naar Turkije. Ik zou niet weten waarom we dat niet zouden kunnen doen. Als je dat doet, stopt de massale instroom. Zo eenvoudig is het. We deden dat trouwens, tot 2011. Maar als ik dat vandaag zeg, is dat totaal immoreel.

Er moet veel geïnvesteerd worden in de opvang in die veilige landen. Dat is evident. Dat hebben we laten liggen. Daar zal onze solidariteit het meest moeten ingezet worden. Er moeten meer hulp en middelen gaan naar de vluchtelingenkampen en de opvangcentra in de regio.

Dublin moet strikt toegepast worden. Wij hebben geen buitengrenzen. Men kan via de haven van Oostende of via de luchthaven van Zaventem binnenkomen, maar dat is niet

het geval. Men gaat dus ergens de grens over. Maar er is wel één zekerheid: men komt uit de Schengenzone. Men komt niet van Syrië rechtstreeks naar hier. Men is al verschillende Schengenlanden gepasseerd. Wat zegt het akkoord van Dublin? Dat je je in het eerste Schengenland moet laten registreren en je procedure moet opstarten. Maar dat gebeurt vandaag niet. Als je hotspots aan je buitengrenzen hebt, moet je Dublin toepassen. Dit wil zeggen: iemand die fysiek in Brussel verschijnt, breng je terug naar de buitengrens. Om daar, conform het Europees beleid, behandeld te worden. Doe je dat niet, dan zullen ze blijven komen. De buitengrenzen bewaken betekent niet een gigantisch hek rond heel Europa, een nieuw ijzeren gordijn neerlaten. Dat betekent wel: duidelijk maken dat je je niet zomaar fysiek vrij kunt verplaatsen. Dat er bepaalde spelregels zijn. En daarvoor moet je Dublin toepassen.

En dan het meest controversiële: men zal het aanzuigefect moeten verminderen. Waarom ze naar West-Europa komen, heb ik geschetst. Ook daar moeten zaken gebeuren. De noodmaatregel om slechts 250 asielzoekers per dag te registreren, dat is al iets. Dat heeft effect. De boodschap is: "Wir shaffen das nicht, meer dan 250 per dag." Dat doet de ronde via die smartphones. Nu reeds: "Belgium is full. Belgium no good."

Maar dat is geen structureel beleid. En dan kom je onvermijdelijk uit bij het debat over het sociaal statuut. Het sociaal statuut van mensen die erkend worden als vluchteling. We willen inderdaad nadenken over een statuut waarbij men stelselmatig rechten opbouwt. Een beetje zoals de Romeinen dat deden. Het burgerrecht werd recht per recht verleend tot je ze alle twaalf had, dan had je 'full citizenship'. Dat zijn oude ideeën, maar die Romeinen hadden er veel langer over nagedacht dan wij en deden het door de band veel beter. De Romeinen: identiteit en burgerschap.

Het eerste voorstel daarrond is inderdaad de kinderbijslag. Alweer zagezegd immoreel. Denemarken doet dat. Het aantal asielaanvragen in Denemarken is sindsdien met 75 procent verminderd. Om toch maar aan te geven dat dat economisch kompas werkt. Dit geldt voor alle burgers, voor alle duidelijkheid. Niet specifiek voor vluchtelingen. Dat onderscheid kun je internationaalrechtelijk niet maken.

Gezinshereniging kan men afhankelijk maken van inkomensvoorwaarden, huisvestings- en arbeidsvoorwaarden. Is het ondenkbaar dat iemand zijn gezin wil laten overkomen? Neen, dat is niet ondenkbaar. Maar kan je vragen dat men daar minstens een arbeidsinkomen voor moet hebben en in huisvesting moet voorzien? Ik denk dat het zeer logisch is dat je dat oplegt.

En ten slotte, dat je het verblijfsrecht niet meer automatisch onbeperkt toekent voor erkende vluchtelingen. Wij zijn het enige land in Europa dat dat nog doet. Het lijkt me bijzonder onlogisch om dat als enige te blijven doen.

Dat is de magneetkrachten proberen te verminderen. Ik weet dat het gevoelig ligt. Maar we kunnen hier niet meer onderuit. Als we dit niet verstandig aanpakken, dan

komt er een moment waarop we verplicht zullen zijn dit zeer onverstandig aan te pakken. Zowel hier als in de rest van Europa.

En dit is stelling 4B: **ER STAAT ONS HET ÉÉN EN ANDER IN DE WEG.**

We zitten in een keurslijf dat ons vaak belet om die dingen die ik logisch vind te doen. Dat keurslijf is het internationaal recht. Er zijn natuurlijk miljoenen mensen die recht hebben op erkenning met de vigerende wetgeving. Daar valt niet over te discussiëren. Theoretisch zijn er tientallen miljoenen in de wereld die je – als ze morgen allemaal in Brussel staan – allemaal moet erkennen. Die allemaal aan de voorwaarden voldoen. Die leven in een oorlogsgebied, die zijn ontheemd, die zitten in een vluchtelingenkamp.

Vandaag zeggen we: "Het Midden-Oosten, we moeten dat oplossen. Dat is toch erg." Is dat nu erger dan Oost-Congo? Die kunnen ook allemaal komen. Wir schaffen das. Lijden die daar minder? Is het daar minder oorlog? Is het daar minder lang bezig? Ik denk dat het daar zo mogelijk nog erger is. Ja, volgens de vigerende wetgeving kunnen die morgen allemaal asiel aanvragen en zullen die allemaal erkend worden. We zullen zeer hoge erkenningspercentages krijgen. De vraag is: is dat internationaalrechtelijk kader nog wel realistisch? Ik zal de vraag beantwoorden: neen.

Ik citeer Mark Bossuyt uit een interview in De Standaard: "Oorlogsvluchtelingen hebben recht op opvang in het eerste land waar ze veilig zijn. Er is geen recht op opvang in het land van hun voorkeur." Maar daar komt het in essentie wel op neer. Ik denk dat wij ons vragen mogen stellen, wellicht één van de grootste taboes, bij een aantal bestaande beweringen. Bij een aantal zaken die worden ten berde gebracht om ons die beweringen te doen geloven. En ten slotte, dan kom ik aan het einde, bij het internationaalrechtelijk kader.

Wat zijn die beweringen?

"We zijn enorm gastvrij in het huidig kader, maar voor ons is dat ook een opportuniteit. Want Europa vergrijsst. We hebben die mensen nodig. Dat kost ons even iets, maar daarna zal dat ons zeer veel opleveren. Eigenlijk zijn al die vluchtelingen potentiële ondernemers. Mensen die jobs gaan doen die wij niet meer willen doen. Die onze economie gaan stimuleren, die de sociale zekerheid zullen overeind houden. En morgen onze pensioenen betalen."

Alleen klopt dat toch niet volledig. En mensen voelen heel goed aan dat al die morele maximes niet overeenstemmen met de werkelijkheid zoals zij die waarnemen en percipiëren.

De tweede bewering om de actuele situatie te doen slikken is de historische vergelijking. "Jij vindt dat allemaal toch niet zo'n opportuniteit? Je zou je moeten

schamen! We zijn ons eigen verleden vergeten! We waren toch ooit zelf vluchtelingen.” Dan wordt er vaak naar de Eerste Wereldoorlog verwezen.

Rudi Vranckx zei in P-Magazine: “Hoeveel van ons zijn er gevlucht tijdens de Eerste en de Tweede Wereldoorlog? We waren toen niet anders dan de vluchtelingen die nu massaal in Europa aankomen. En we blijven dat vergeten.” Tom Lenaerts heeft dat in De Zevende Dag aangehaald: “Zijn we dan ons verleden vergeten?”

Ik denk dat er veel vergeten is van dat verleden. Niet dat we vluchteling waren, maar wel de correcte historische omstandigheden waarin dat is gebeurd. Er was geen Conventie van Genève in de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. Er zijn toen inderdaad een miljoen mensen gevlucht naar Nederland. De meesten daarvan waren binnen een paar weken terug. Er zijn er honderdduizend daar achtergebleven als vluchteling, omdat ze niet meer terug konden. De Duitsers hadden de grens gesloten. Koningin Wilhelmina verklaarde dat ze met open armen de Belgen zou opvangen. Maar in feite voerde Nederland een ontradingcampagne en een terugkeerbeleid. De opvang voor arme mensen – want rijke mensen kregen geen opvang, die moesten voor zichzelf zorgen – was in barakkenkampen. Tochtige, vochtige barakken met gebrekkige voorzieningen en verwarming. De soldaten werden gedemilitariseerd en echt opgesloten. Velen hebben daar zelfmoord gepleegd. Nederland heeft, zodra de oorlog gedaan was, ook iedereen teruggestuurd. En daarna ook nog een factuur gestuurd naar België voor de kost en de inwon. België, dat half vernietigd was door de oorlog.

Dat is het correcte historische kader waarin die vluchtelingencrisis van toen, die zo vergelijkbaar is met de vluchtelingencrisis van nu, zich heeft afgespeeld. Dat is totaal niet te vergelijken. Totaal niet te vergelijken! De manier waarop vluchtelingen zich nu door Europa bewegen onder de Conventie van Genève en met alles wat dat stipuleert – dat lijkt daar helemaal niet op, op dat verleden.

En dus denk ik dat we – ondanks wat ons wordt voorgehouden – wel degelijk een debat mogen voeren over dat internationaalgerechtelijk kader. Dat we wel degelijk zouden mogen spreken over de Conventie van Genève. Die is in 1951 ondertekend in de context van de naoorlogse situatie in Europa. Het toepassingsgebied was trouwens beperkt tot Europeanen, tot het in 1967 werd uitgebreid. Ondertekend door 147 landen garandeert die conventie non-discriminatie, religieuze vrijheid, recht op vereniging, rechtstoegang, toegang tot arbeidsmarkt, onderwijs en vrij verkeer. Geen enkel probleem.

Maar ook toegang tot de sociale zekerheid op hetzelfde niveau als de eigen onderdanen. De sociale zekerheid van 1951 is echter niet meer wat de sociale zekerheid vandaag is. Dat verdrag is in een totaal andere context geschreven. Nochtans wordt die context niet in rekening gebracht. Dat wordt de jure toegepast, maar de situatie is de facto enorm veranderd. Sommige landen hebben een zeer gul, open socialezekerheidssysteem uitgewerkt. En de Conventie van Genève is nu het ticket om daar ook deel van te gaan uitmaken als vluchteling.

Hetzelfde voor de Europese wetgeving en nog meer voor de Europese rechtspraak. Ik wil u allemaal de lectuur aanbevelen van Marc Bossuyt in het Rechtskundig Weekblad van januari 2014. Hoezeer het Europees Hof voor de Rechten van de Mensen niet alleen de Europese regelgeving is gaan toepassen, maar is gaan interpreteren en feitelijk is gaan amenderen. En heel veel sociale rechten heeft bijgecreëerd, met gigantische gevolgen.

En daarmee worden wij in deze crisis geconfronteerd. Niet zozeer met de Conventie van Genève. Maar met dat Europees kader.

De pushback, dat deden wij tot 2011. Wij stuurden vluchtelingen terug naar Turkije. Italië deed dat volop naar Libië. Berlusconi zei niet zomaar: "Kadhafi is the friend of Italy." Dat was omdat Kadhafi die ook terugnam.

Dan is er een arrest gekomen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mensen: Hirsi versus Italië. Hirsi was een Somaliër die was teruggebracht naar de Noord-Afrikaanse kust. En het Europees Hof zei: "Je mag dat niet doen. Dat is onmenselijk." Sindsdien zijn de boten die patrouilleren op de Middellandse Zee geen pushbackboten meer, maar veerboten. Wij zijn nu genoopt om iedereen die op een boot zit en zegt "asiel", over te zetten naar Europa.

Sindsdien zijn de mensensmokkelaars veel driester en de boten nog veel gammeler geworden. Het enige dat je moet doen is letterlijk een paar honderd meter varen en hopen dat je gered wordt. Negenennegentig procent van die mensen wordt ook gered. Eén procent wordt niet gered. Dat zijn degenen die zich aan de meest drieste mensensmokkelaars hebben overgeleverd of op eigen initiatief op een boot zijn gestapt. Maar als je weet hoe je het moet aanpakken, word je naar Europa gependeld. Dat komt door het Europees regelgevend kader en Europese rechtspraak. Is dat nog realistisch? Ik denk dat het niet realistisch is.

Ik heb u gezegd: "We moeten Dublin toepassen." Maar ook dat kan niet. We deden dat vroeger wel. We stuurden mensen terug naar Griekenland. Maar Griekenland doet geen opvang meer. En dus zijn we daarvoor veroordeeld.

En nu wordt het zeer ironisch. Europa zegt: je moet asiel aanvragen in het eerste land waar je aankomt. En dat is Griekenland. Maar de Grieken organiseren geen opvang, die laten de grenzen open, registreren niemand en laten hen de Schengenzone doorlopen. Die vluchtelingen komen dan hier aan. Wij zeggen: "Nee, je moet terug naar Griekenland." Wat zegt Europa vervolgens? "Er is geen menswaardige opvang in Griekenland. Je mag die niet terugsturen."

Dus Griekenland heeft Schengen én Dublin vermoord. Is dat nog realistisch? Is dat nog houdbaar? Ik denk dat dat niet houdbaar is. Als zowel Schengen als Dublin een lege

doos zijn, dan is dat Europees kader, die wetgeving en die rechtspraak, een echt keurslijf geworden waardoor wij onze problemen niet kunnen aanpakken. Zelfs al zouden we dat willen.

Je hoeft het niet eens te zijn met de aanpak die ik voorsta. Maar ik vind het wel zeer bizar dat het niet eens kan als we daar een democratische meerderheid voor zouden vinden. Rechtsregels zijn geen morele maximes. Rechtsregels zijn de vertaling van een sociale consensus in een bepaalde tijd en een welbepaalde afgegrensde ruimte. Als die consensus wijzigt, moet het recht zich daaraan aanpassen. De consensus moet zich niet aanpassen aan de wet.

Ik kom tot mijn vier conclusies:

Ten eerste, er is een verschil tussen mensenrechten en burgerrechten. En ik heb de indruk dat we dat vergeten zijn. Dat verschil mag in een migratiepolitiek ook worden gehanteerd. We mogen de mensenrechten van niemand schenden. Maar een mensenrecht is nog geen burgerrecht. Burgerrecht moet verworven worden. Burgerschap is een werkwoord. Droit de l'homme et de citoyens. Het is geen toeval dat daar twee categorieën in vermeld zijn. Dat is zeer belangrijk.

Mijn tweede conclusie. Politiek wordt gevoerd in het spanningsveld tussen morele overtuiging en het dienen van het algemeen belang. Mijn morele overtuiging is dezelfde als die van u allemaal. Ik zou iedereen die het minder heeft in de wereld willen helpen. Echt waar. Maar het algemeen belang dicteert mijn keuzes als politicus. En dan kan ik mij niet door sentiment laten leiden. Ongecontroleerde migratiestromen uit medelijden toestaan, ondermijnt het algemeen belang. De redenering dat wat moreel wenselijk is, ook onbeperkt nuttig is voor een land, is een absolute drogredenering.

Conclusie drie: Europa en wijzelf moeten durven onze verlichtingswaarden voorop te stellen als kompas voor inclusief beleid rond identiteit en burgerschap. Want dat is de enige manier om onze tolerantie te bewaren en onze toekomst veilig te stellen met vrijheid en voorspoed voor alle inwoners.

Conclusie vier: Europa zal veranderen, of we dat nu willen of niet. En als we dat verstandig aanpakken, kunnen we deze verandering wel degelijk absorberen. Europa moet varen zoals het schip van Theseus. Het schip vertrok en onderweg was alles veranderd, elk zeil, elke nagel, elke plank. Het schip kwam terug en iedereen zag nog altijd het schip van Theseus, ook al was alles aan dat schip anders. Zo moeten identiteit en burgerschap doorvaren in Europa. Op de juiste koers. Een koers genavigeerd door onze culturele beschaving, de 'rule of law' en de democratie.

Dan komen wij volgens mij uit op een mooie toekomst.